

Odnos Šenoina romana "Seljačka buna" i usmenih predaja zagorskog kraja o Seljačkoj buni

Arl, Zrinka

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:760377>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-04**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA KROATISTIKU

ZRINKA ARL

***ODNOS ŠENOINA ROMANA SELJAČKA BUNA S USMENIM PREDAJAMA IZ
ZAGORJA O SELJAČKOJ BUNI***

Završni rad

PULA, 2017.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA KROATISTIKU

ZRINKA ARL

***ODNOS ŠENOINA ROMANA SELJAČKA BUNA S USMENIM PREDAJAMA IZ
ZAGORJA O SELJAČKOJ BUNI***

Završni rad

JMBAG: 0303052618

STUDIJSKI SMJER: HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

PREDMET: HRVATSKA KNJIŽEVNOST ROMANTIZMA I REALIZMA

ZNANSTVENO PODRUČJE: HUMANSITIKA

ZNANSTVENO POLJE: KNJIŽEVNOST

ZNANSTVENA GRANA: KROATISTIKA

MENTOR: DOC. DR. SC. DANIEL MIKULACO

SUMENTORICA: DR. SC. DUBRAVKA DULIBIĆ-PALJAR, V. ASIST.

PULA, 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Zrinka Arl, kandidat za prvostupnicu Hrvatskoga jezika i književnosti ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, rujan 2017. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Zrinka Arl dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Odnos Šenoina romana Seljačka buna s usmenim predaja iz Zagorja o Seljačkoj Buni* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan 2017. godine

Potpis

Sadržaj

1. UVOD	1
2. USMENA KNJIŽEVNOST I USMENO KNJIŽEVNA TRADICIJA.....	3
2.1. Povijest istraživanja usmene književnosti	4
3. HRVATSKI ROMAN	6
3.1. Šenoin povijesni roman	7
4. AUGUST ŠENOA I RAZDOBLJE NJEGOVA STVARANJA.....	9
5. ŠENOINO STVARANJE UZ PREDLOŠKE USMENOKNJIŽEVNIH TEKSTOVA.....	11
6. SELJAČKA BUNA KAO TEMA HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI 19. STOLJEĆA	14
7. SELJAČKA BUNA U DONJOJ STUBICI	17
8. RADNJA ROMANA SELJAČKA BUNA.....	18
9. <i>BUNA TRAJE</i>	19
10. ZAKLJUČAK.....	22
11. LITERATURA.....	24
12. SAŽETAK.....	25
13. SUMMERY.....	26

1. UVOD

Krenuvši s pisanjem ovoga rada, zapitala sam se koliko je uopće plodonosno pa i opravdano tražiti tragove usmene predaje u nekome znatno kasnije napisanome djelu. Odgovor se ipak činio ohrabrujući. Mnoga su djela hrvatske, ali i svjetske književnosti napisana upravo na temelju određene dokumentacije (primarno pisane) koja se većinskim dijelom zasnivala na određenoj usmenoj predaji o određenim životnim trenucima. Pri tome nije bitno oslanja li se pisana književnost isključivo na usmenu, iako se određeni dio svakako oslanja. Isto tako, pisanu književnost temeljenu na usmenoj predaji ne bi trebalo uzeti "zdravo za gotovo", utoliko što nikada nismo sigurni kolika je mogućnost njezina istinita kazivanja. Čar čitanja djela kojem ne znamo povijesni kontekst dovodi nas do čitanja sa zanimanjem, ali ne čini li nam to i djelo kojemu povijesni kontekst znamo unaprijed? Usudila bih se reći da se roman s usmenim predloškom čita gotovo pa skeptično. Postoji li tome određeni razlog kao što je na primjer nepovjerenje ili je posrijedi nizanje povijesnih činjenica, vjerojatno ovisi od pojedinca do pojedinca.

Upravo zato će se ovaj završni rad baviti izabranim povijesnim romanom jednog od ponajboljih hrvatskih književnika koji je svaki pedalj svog bitka unio u pisanje svojih djela. Roman je to čije stranice odzvanjaju borbom, željom, nadom, gorčinom, srećom, ushićenjem, nagonom za boljim sutra i za boljim narodom. Narodom koji ne želi živjeti pod vodstvom tiranina, koji ne želi strepiti za sutra, koji želi ustanak za bolju budućnost, koji na čelo postavlja onoga koji ga je spreman voditi, a o posljedicama ne razmišljati. Takva poruka može vrijediti i danas. Upravo zbog toga povijesni roman nikad nije samo nizanje povijesnih činjenica, već se radi o svevremenskome ostvarenju koje buduće generacije mogu čuvati i prenositi. Kada bismo mogli prelaziti iz vremena u vrijeme, iz razdoblja u razdoblje vjerojatno bismo doživjeli i ono što danas nije ispričano. Zato stojim iza toga da se sve ono prepričano i ono što se zna, danas treba čuvati i njegovati kao određena vrsta baštine koju smo naslijedili od naših predaka.

S obzirom da Šenoa nije u potpunosti detaljno istražio usmenu građu ovaj rad će se ponajviše pozabaviti ulogom, vrijednostima i značenju koje Šenoa pripisuje

usmenoj književnosti, a koja je u uskoj vezi s njegovim shvaćanjem same književnosti. Upravo nam to otvara pitanje našeg razumijevanja uloge i smisla književnosti. Unatoč tome što nema puno primjera predaja u vezi *Seljačke Bune* u radu se ipak objašnjava kako se predaja u tom kontekstu razumije.

2. USMENA KNJIŽEVNOST I USMENO KNJIŽEVNA TRADICIJA

Kada govori o usmenoj književnosti, Maja Bošković-Stulli u monografiji *Povijest hrvatske književnosti*¹, govori o dva njena aspekta: usmenoj komunikaciji i pisanom književnom obliku. Ovdje se ona osvrće na pitanje u kakvom su odnosu usmeni književni oblici prema povijesnim tokovima književnosti, ali i stilsko-povijesnim razdobljima:

Kada usmenu književnost prikazujemo osamostaljeno, pitamo se dalje možemo li ujedno izložiti i njezinu kontinuiranu povijest. Pitamo se zatim o načinima povezivanja usmene i pisane književnosti u prošlosti i sadašnjosti. Pitamo se koje će razine usmene književnosti biti analizirane u okviru povijesti književnosti: hoćemo li se baviti usmenom književnošću u njezinu životnom kontekstu kao oblikom neposrednoga usmenog umjetničkog komuniciranja u malim zajednicama, ili ćemo se baviti onim njezinim oblicima koji su fiksirani u rukopisnim zapisima i knjigama, pa su zapravo prestali funkcionirati kao usmena književnost u pravom značenju riječi, postavši dijelovima pisane literature pojedinih povijesnih razdoblja? Ili ćemo promatrati oba aspekta te književnosti i njihovo međusobno prepletanje?²

Autorica je time željela reći da kada se piše povijest jedne književnosti u kojoj je vidljivo očitovanje usmene književnosti u pisanoj, sigurno je da povijest te književnosti treba svestrano osvijetliti važnije momente tih odnosa.³

Folklor kao naočit oblik stvaralaštva ime je članka Pjotra Bogatirjova i Romana Jakobsona objavljenom prvi put 1929. godine, a autorica Bošković-Stulli također ga spominje u kontekstu posebnog načina funkcioniranja usmene književnosti i o specifičnim osobinama koje odatle proistječu:

¹ Bošković-Stulli, M., Zečević, D., *Povijest hrvatske književnosti*, Knjiga 1, Liber Mladost, Zagreb 1978.

² Isto, str.7

³ „U tom smislu, bilo bi promašeno kad bismo uznastojalo izdvojiti usmenu književnost iz kontinuiranih tokova života hrvatske književnosti. Iz tog kuta promatranja bit će usmena književnost posredno utkana u ostale sveske ove cjelovite povijesti književnosti kao sastavni dio te povijesti [...] Usmenoj je i pisanoj književnosti zajednička njihova osnovna funkcija, ali usmena književnost ima i posebnosti. To se podjednako odnosi na njezin način funkcioniranja i na izvanknjiževne funkcije.“ (Isto 1, str.8)

Pisci članka ističu razliku među pisanom i usmenom književnošću (onosno folklorom, po njihovoj terminologiji) i imaju pritom u vidu način postojanja umjetničkog djela. Pisano je djelo objektivirano i čuva u netaknutom obliku svoju potencijalnu egzistenciju za eventualne buduće čitatelje, koji će jednog dana možda otkriti djelo što je u času svoga nastanka bilo nepoznato ili priznato. Usmeno djelo, međutim, realizira se i prenosi jedino na taj način da ga kazivač sam neposredno priopći krugu slušatelja, a time i potencijalnim novim kazivačima; svaki novi kazivač imat će pritom svoju vlastitu, donekle drugačiju interpretaciju. Da bi se folklorno djelo održalo u tradiciji, potrebno je da bude prihvaćeno od zajednice, da odgovara njezinim očekivanjima. Isto tako treba da budu prihvaćene pojedine crte, formalna obilježja, motivi, jer bi se inače izgubili bez traga.⁴

Iz prikazanoga bi se moglo zaključiti da živa usmena riječ postaje izrazito važna za suvremene aspekte pisanje književnosti, a da su *i u prošlosti mnoga pisana književna djela - po riječima ruskog teoretičara književnosti formalista B. Ejhenbauma - bila "često i po spoljnom sklopu bazirana na iluziji stvarnog, direktnog usmenog pripovjedanja"*.⁵

2.1. Povijest istraživanja usmene književnosti

Ono što možemo pretpostaviti je da je interes za usmenoknjiževnom baštinom oduvijek postojao, ali u literaturi možemo pronaći podatak da se uoči razdoblja evropskom romantizma u 18. stoljeću probudilo zanimanje za narodnu poeziju i da je ona tada otkrivena za književnost i znanost:

U jednu ruku, oblici usmene književnosti bili su pisanoj književnosti poznati oduvijek i uzajamnih je prepletanja bilo gotovo u svim vremenima, a i interes i simpatija za uglavnom preziranu usmenu tradiciju znali su se kadikad pojavljivati u različitim vidovima; ali ta prepletanja i ta zanimanja nisu još predstavljala svjesno spoznanu i, što više, dominantnu duhovnu, književnu i istraživačku orijentaciju kakva se razvila u romantizmu. U drugu ruku, pisci predromantičari i romantičari zapravo se nisu izrazito zanimali

⁴ Isto, str. 8

⁵ Isto, str. 21

za samu usmenu tradiciju, nego je probuđeni književni i širi društveni interes u to doba posebice tragao samo za arhaičnim sadržajima usmenih književnih tradicija, odabirao je i preuzimao odatle ono što je odgovaralo romantičarskim ukusima, preoblikovao je i interpretirao tvorevine te usmene tradicije u skladu sa svojom orijentacijom i udahnuo im svoj duh, pa je tako stvoren pojam narodne poezije.⁶

⁶ Isto, str. 48-49

3. HRVATSKI ROMAN

U današnje vrijeme mogli bismo lako odrediti definiciju romana no to se nije oduvijek činilo jednostavni. U *Povijesti hrvatskog romana od početaka do kraja 19. stoljeća* Krešimira Nemeca tako piše sljedeće:

Povijest hrvatskog romana ne reče pravolinijski i kontinuirano: ona je puna velikih uspona i neshvatljivih padova, stvaralačke dinamike i potpune tišine. Roman je u nas, više nego i jedna druga književna vrsta, dijelio sudbinu čitave nacionalne književnosti. U nekim razdobljima bio je, bez sumnje, njezin motor, glavna pokretačka snaga, da bi u drugima bio osnovni barometar stvaralačke krize i posrtanja nacionalnog bića. Roman je prva naša škola patriotizma, demokracije i slobode. Jedino je on uspio okupiti čitatelje svim mogućih klasa, obrazovnih profila i estetskih zahtjev.⁷

Uspon romana imao je čvrstu vezu s usponom građanstva. Do velikih promjena na literarnom tržištu doprinjeli su neki važniji momenti u društvenom sistemu:

- 1) povećanje slobodnog vremena kod širih slojeva stanovništva. Radno vrijeme se skraćuje, a i dio tradicionalnih starih kućanskih poslova (pletenje, šivenje, pečenje kruha i sl.) nadomješten je radom i proizvodnjom manufaktura i tvornica
- 2) povećanje životnog standarda srednje klase koja je već mogla dio zarade odvajati za zabavu. Važna komponenta zabave, osobito u ženskom dijelu populacije, postaje upravo čitanje romana
- 3) smanjuje se postupno i cijena knjiga, pa one postaju dostupne i širim slojevima. Knjiga postaje roba i može se kupiti, kao i svaka druga roba, u trgovinama (tj. u knjižarama, na kioscima i sl.). Romani su u prvo vrijeme zapravo tipičan primjer literarne robe niže vrijednosti

⁷ Nemeć, K., *Povijest hrvatskog romana: od početka do kraja 19. stoljeća*, Znanje, Zagreb 1999., str. 17.

4) formiraju se relevantne tržišne instance za širenje i distribuciju romana (izdavačka poduzeća, nakladnici, knjižari, klubovi prijatelja knjiga, recezenti i sl.)⁸

Drugim riječima, Nemeć ukazuje na nezadrživ uspon romana koji se dogodio krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Početkom sedamdesetih godina hrvatska književnost dobiva prvog romansijera Augusta Šenou.⁹

Šenoin romaneskni projekt usmjeren je tematski upravo na građu iz hrvatske povijesti te na suvremene događaje. Nema, međutim, sumnje da povijesni romani zauzimaju središnje mjesto u njegovu romanesknom opusu. Šenoa je uistinu pjesnik hrvatske povijesti: u njoj je pronašao ne samo galeriju likova i tipova podobnih za umjetničku obradu, nego i događaje i moralkne kodekse na koje se valja uglati.

Šenoa u svojim romanima upravo inzistira na analogijama između prošlosti i sadašnjosti i na taj način ukazuje na zakonomjernost i reverzibilnost povijesnih procesa. Povijest mu je dakle i šifra za očitavanje suvremenih nacionalnih i socijalnih problema i "nauk za buduća vremena."

10

3.1. Šenoin povijesni roman

Šenoa je napisao pet povijesnih romana: *Zlatarovo zlato* (1871), *Čuvaj se senjske ruke* (1875), *Seljačka buna* (1877), *Diogeneš* (1878) i *Kletva* (1880-81). Narativni uzorak kojim se Šenoa koristi, a koji se pokazao veoma produktivnim, jest onaj koji je uveo Walter Scott.¹¹ Bez obzira na navedeno nasljedovanje, on je taj model prilagodio specifičnim hrvatskim prilikama i domaćoj književnoj tradiciji.¹² U tome modelu otkrivena je mogućnost stvaranja književnog organona u duhu

⁸ Nemeć, K., *Povijest hrvatskog romana: od početka do kraja 19. stoljeća*, Znanje, Zagreb 1999., str. 50.

⁹ Isto 8, str. 79.

¹⁰ Isto 8, str. 82.

¹¹ Isto 8, str. 82.

¹² Šenoin je odnos prema povijesti objektivistički, što je, uostalom, karakteristično za njegovu epohu u kojoj vlada guh historicizma i empirizma. Iz te činjenice proizlaze i druge konzekvence: inzistiranje na povijesnoj autentičnosti, na točnom ambijentiranju, na tragovima vremena koje čuvaju arhivi i knjižice te akcentuiranje onih modusa koji fingiraju sličnost s povijesnom zbiljom (Nemeć, 1999, str. 86)

nacionalne svijesti te prevladavanja konzervativne sumnje i predrasude prema romanu kao prijepornoj vrsti. Ovdje je bit toga romanesknoga modela vjerna rekonstrukcija povijesnih zbivanja nastala kao rezultat istraživanja autentičnih dokumenata i povijesnih izvora.¹³

¹³ Nemeč, K., *Šenoina koncepcija povijesnog romana*, Umjetnost riječi 1992, 2, Zagreb, travanj - lipanj

4. AUGUST ŠENOA I RAZDOBLJE NJEGOVA STVARANJA

August Šenoa rođen je u Zagrebu gdje je završio pučku školu i gimnaziju. Studirao je u Zagrebu, Beču i Pragu. Studij napušta zbog književno-publicističkoga rada. U Beču 1865. uređuje dva časopisa *Glasonošu* i *Slawische Blätter*. 1886. vraća se u Zagreb. Od 1868. do 1873. radi u kazalištu kao umjetnički redatelj i dramaturg. 1871. postaje gradski bilježnik i iste godine objavljuje svoj prvi roman *Zlatarovo zlato*. 1873. imenovan je gradskim senatorom. Od 1874. urednik je časopisa *Vijenac*, a od 1877. potpredsjednik Matice hrvatske. Shrvan javnim i književnim radom, nakon potresa u Zagrebu 1880. obolijeva te u punom stvaralačkom naponu umire od iscrpljenosti 1881.

Šenoino *Zlatarovo zlato* (1871.) prvi je najznačajniji roman novije hrvatske književnosti.¹⁴ To je povijesni roman čija se radnja odvija u 16. stoljeću u Zagrebu. *Seljačka buna* (1877.) također je povijesni roman koji opisuje događaje iz 1573. kada Matija Gubec sa seljacima podiže bunu protiv susedgradskog feudalca Franje Tahija. Ostali su mu romani *Čuvaj se senjske ruke* (1876.), *Diogeneš* (1878.) i *Kletva* (1880./81.) koji je ostao nedovršen, a nadopunio ga je Josip Eugen Tomić. Pisao je, osim toga, Šenoa i pripovijetke od kojih *Prijan Lovro* (1873.) predstavlja začetak hrvatske realističke proze. Radi se tu o darovitu mladiću seljačkoga podrijetla koji se svojim radom i sposobnostima želi probiti ka inteligenciji i tako služiti svojem narodu. Istome proznome korpusu pripadaju i djela *Barun Ivica* (1874.), *Prosjak Luka* (1879.), *Branka* (1881.), *Mladi gospodin* (1875.), *Vladimir* (1879.) i *Karanfil s pjesnikova groba* (1878.).

Razdoblje stvaranja Augusta Šenoe proteže se stoga sve od 1860. godine do 1881. kada je taj veliki pisac izdahnuo. Naziva se to doba *protorealizam* ili *Šenoino doba*, a slijedi iza romantizma, književnoga pravca koji se u okviru svjetske književnosti načelno razvio kao "polemika protiv klasicizma"¹⁵. Kako klasicizma u hrvatskoj književnosti u punom smislu riječi nije ni bilo, često se ističe kako se hrvatska književnost romantizma razlikuje od svjetske književnosti istoga razdoblja.

¹⁴ Isto 8, str. 53.

¹⁵ Živančević, M., Frangeš, I., *Povijest hrvatske književnosti*, 4. dio, Liber, Zagreb 1975., str.220.

Naime, svjetski romantizam karakterizira isticanje vrijednosti ljudskih osjećaja i unošenje naglašene emotivnosti u sve književne rodove, naglašava se individualizam i pjesnička sloboda, iznimno se štuje priroda, razvija se zanimanje za egzotične sadržaje, izražava se romantični pesimizam poznat pod nazivom *svjetska bol* i rađa se zanimanje za povijest, narodne jezike, narodno stvaralaštvo i folklor. To sve ne znači da tih karakteristika u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća nema. Međutim, raširenome romantičarskom individualizmu i pesimizmu suprotstavlja se kolektivni optimizam i vitalizam Hrvatskoga narodnoga preporoda što uz istaknut nedostatak antiklasicističke pobune čini prepoznatljive osobine romantizma kakav se razvija u hrvatskoj književnosti toga doba. S druge strane zanimanje za narodno stvaralaštvo i folklor važna je značajka koja povezuje hrvatski i europski pokret romantizma, a što će bitno obilježiti i stvaralaštvo Augusta Šenoa kao pisca u čijemu se opusu mogu prepoznati razne osobine književnoga romantizma, ali i realizma.

Realizam u hrvatskoj književnosti obično označava razdoblje koje započinje upravo Šenoinom smrću, no već se u njegovo doba i upravo u njegovim člancima *Naša književnost* (1865.) i *Zašto pišemo* (1879.) javlja teorija realizma. Šenoa se tu naime opredjeljuje za realističku koncepciju književnoga stvaranja. *Naša književnost* programatski je članak u kojemu Šenoa izlaže načela svojega stvaranja upozoravajući da hrvatska knjiga "ne djeluje na naš socijalni život kako bi trebalo. Ja mislim da je upravo u našem razvitku i pokretu socijalni moment najvažniji. I zato hrvatska književnost mora biti analitička i tendenciozna, mora djelovati na publiku."¹⁶ Iako će se Šenoa realističkog književnog programa pridržavati u svojim pripovijetkama u kojima dominira tematika iz svakidašnjega života, u povijesnim romanima, kako ćemo vidjeti, ostaje ipak sklon romantičarskome fabuliranju pripovjedne građe.

¹⁶ Šenoa, A., *Naša književnost*, Glasonoša, Beč 1865., http://www.matica.hr/media/uploads/knjige/%C5%A1enoa_shk_iii_i_iv./%C5%A0enoa%20IV%20019.pdf, posjećeno: 14.9.2017.

5. ŠENOINO STVARANJE UZ PREDLOŠKE USMENOKNJIŽEVNIH TEKSTOVA

Kao što je već bilo napomenuto u samom uvodu ovoga rada, mnogi su književni tekstovi pisani prema usmenom predlošku. Kako se odvija taj proces prijenosa usmenoga u pisani izričaj? Mogli bismo pretpostaviti da se za početak dogodi određena situacija koja obilježi cijeli jedan period ljudskog trajanja. Time se narušava prirodni tijek života nekog naroda te on tako ostaje obilježen zbivanjima, pogotovo ako se radi o događajima koji su potresli i krajnje ugrozili živote mnogih ljudi. Prepričava se to iz dana u dan, iz mjeseca u mjesec, iz godine u godinu, a naposljetku i iz desetljeća u desetljeće. Generacije prođu kroz taj događaj bez svoga neposrednog sudjelovanja ili bližeg kontakta s njime. Tada se možda nađe neka osoba koja ima razvijeniju pripovjednu notu i dobro zna prenijeti život "na papir". Riječ je dakako o vrsnim prozaistima, pjesnicima ili dramatičarima koji svojim djelima žele predočiti čar i zauvijek ostaviti obilježen važan trenutak. Dakako, takav autor treba pokazati zanimanje za usmenoknjiževnu baštinu i veliku sposobnost njene kreativne primjene u stvaranju novih formi pisane književnosti. U trenutku kada takav autor dođe u doticaj s usmenim tekstom i određenim događajem, koristeći povijesne izvore, dobijemo Augusta Šenou, a s njime i roman *Seljačka Buna*.¹⁷

Takvu pretpostavku, što smo je slobodno razvili, možemo dalje potkrijepiti razmišljanjima autorice Estele Banov koja u svojem članku *Utjecaj usmenoknjiževnih tekstova na stvaralaštvo Augusta Šenoe* ističe njegovo zanimanje za izražavanje u usmenoknjiževnim oblicima kao i realizaciju tema koje su specifične za usmenu književnost.¹⁸ Banov se posebice osvrće na širok spektar Šenoina djelovanja u životu koji su kasnije doveli do jednog od najboljih autora svoga, a i predstojećeg doba.

¹⁷ Sam epitet *seljački* govori o nečem prostačkom, neprofinjenom, nečem što pripada seljacima i odnosi se na seljake. No gdje su se najviše pričale priče nego na selima? Jest da se ovdje odnosi na ustanak seljaka, ali moglo bi se odnositi i na prepričavanje njihovih života i "hvalisanjem" o njihovoj borbi. Nadalje imenica *buna* jest zapravo ustanak kmetova koji se u našim krajevima ponajviše javljao u doma feudalizmu, a najpoznatija je dakako Seljačka buna 1573. pod vodstvom Matije Gupca.

¹⁸ Banov, E., *Utjecaj usmenoknjiževnih tekstova na stvaralaštvo Augusta Šenoe*, Riječ, Rijeka 1998., str. 105-106.

Iako je taj spektar kulturnih djelatnosti iznimno širok, zajednička mu je karakteristika da je sav bio usmjeren mijenjaju svijesti hrvatske kulturne javnosti. S tom mišlju usmjerit ćemo se dalje na odabrani dio Šenoina književnoga stvaralaštva naglašavajući da k tome i već spomenuti članak *Naša književnost* tiskan 1865. godine zapravo govori o tome da bi usmeno stvaralaštvo trebalo biti model, uzor u koji bi se trebali ugledati dobri književnici jer upravo usmena književnost daje priliku za ostvarivanje onoga što Šenoa kasnije ističe kao “socijalni moment u književnoj djelatnosti”¹⁹, istovremeno postavljajući zahtjev “za razvijanjem popularne, poučne i zabavne književnosti koja će imati socijalno-integrativnu funkciju”²⁰.

Upravo usmenoknjiževni modeli prilika su za ostvarivanje međuljudske komunikacije što kasnije Šenoa ističe kao:

socijalni moment u književnoj djelatnosti i postavlja zahtjev za razvijanjem popularne, poučne i zabavne književnosti koja će imati socijalno-integrativnu funkciju: Intelektualne razlike među pojedinim krugovima društva neće nikada nestati, ali ona ne smije tako silna biti ko što je u nas. Svi krugovi društva moraju biti spojeni tako da se napredak i razvitak proteže ne samo na kaputaše neg' i na čohaše, a bude li narod jedna cjelina duševna, tko će mu braniti napredak, ma kako nezgodno vrijeme došlo?²¹

U pravu je bio Šenoa kada je rekao da bismo svi trebali biti jednaki, bez obzira na klasno rangiranje. Literatura bi trebala biti dostupna svima, a kada je on već smatrao da literatura djeluje na duh čovjeka, onda treba djelovati na svakoga podjednako. Dakle, bilo je potrebno potaknuti narod da čita jer tako se jedino može razvijati pisana i usmena književna tradicija.

Šenin odnos prema usmenoj književnosti bio je stoga, kako komentira Estela Banov, zapravo usklađen s njegovim estetskim shvaćanjima i situacijom u hrvatskoj i europskoj književnosti, a posebno se to odnosi na književnu, povijesnu, folklorističku i filozofsku misao²². Prema tome možemo zaključiti kako se na svim područjima

¹⁹ Isto 4, str.107.

²⁰ Isto 4, str.107.

²¹ Isto 4, str.108.

²² Isto 4, str.108.

njegove pisane djelatnosti mogu uočiti određene zajedničke karakteristike. Prije svega, interes za lirsko pjesništvo, balade, legende i druge usmene oblike koji nisu isključivo epska deseteračka poezija. Zatim slijedi širenje interesa tradicijske usmene književnosti u gradska i malogradska okruženja, ali i širenje formi tiska. Slobodan odnos podrazumijevao je korištenje legendi i predaja u stvaranju povijesne balade s time da su se ritmička i metrička svojstva primjenjivala u pripovjednim proznim formama romana i novele. Jedino što je Šenoa želio postići bio je očito, podići hrvatsku književnost na razinu suvremene europske književne produkcije.²³

²³ Isto 4, str.114.

6. SELJAČKA BUNA KAO TEMA HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI 19. STOLJEĆA

Seljačka buna povijesni je događaj koji se duboko usjekao u kulturno pamćenje ne samo svoga već i kasnijega vremena postajući tako, kako primjećuje Miroslav Šicel, nepresušan izvor "uvijek novih inspiracija na različitim područjima javnog, društvenog i kulturnog života u svima kasnijim povijesnim gibanjima i procesima".²⁴ Jer upravo je životna važnost tih zbivanja, njihov utjecaj na život naroda, bila ta koja je omogućila da ona i dalje ostaju u opticaju. Stoga će Miroslav Šicel dalje o tome zaključiti:

[...] posve je logično da se ta organizirana pobuna seljaka u 16. stoljeću, sa svojim dubljim smislom i porukom, trakigom svojom, ali i činjenicom koja neosporno govori o klasnoj svijesti seljaštva i njegovoj viziji prave i pravedne narodne države - morala nametati kao vrlo privlačna tema i za umjetničku obradu, nadahnjujući stvaraoca da kroz nju pokušaju izraziti svoj vlastiti doživljaj tog događaja, dakako, aplicirajući ga na svoj način na vrijeme u kojem sami žive i koje ih je formiralo.²⁵

Dva se istaknuta stvaraoca hrvatske književnosti 19. stoljeća upravo s tom namjerom posvećuju problemu Seljačke bune: Mirko Bogović, koji piše dramski tekst pod naslovom *Matija Gubec, kralj seljački*, te, dakako, August Šenona čiju *Seljačku bunu*, držimo najboljim romanom 19. stoljeća u hrvatskoj literaturi. Bogovićevo drama napisana je 1859. godine, kada Hrvatska proživljava teške trenutke Bachova apsolutizma. Ono što je Bogović želio zagovarati, bilo je temeljeno na povjerenju u književnost i njezinu mogućnost djelovanja u situaciji apsolutističkog pritiska. I takvoga djelovanja koje može stati u obranu nacionalnih interesa, odgajati i prosvjećivati narod. Naime, kako naglašava Šicel, ondašnje je poimanje književnosti odgovaralo ideji kako "književnost mora odisati narodnim duhom jer ima odgojno-prosvjetiteljski smisao, treba se oslanjati na tradicije narodne književnosti, a pojam ljepote poistovjećen je s pojmom etičkog."²⁶

²⁴ Šicel, M., *Tema seljačke bune u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća*, Radovi V, Zagreb 1973., str. 215.

²⁵ Isto 4, str. 215.

²⁶ Isto 4, str.217.

U vrijeme Bogovićeve pisanja drame *Matija Gubec, kralj seljački* aktualna tema, s druge strane, bila je i oslobođenje od kmetstva, a zbog čega se još jasnijom čini Bogovićeve motivacija za obradom toga povijesnoga događaja.

Za razliku od Bogovićeve drame, Šenoina *Seljačka buna* nastaje dvadesetak godina kasnije (1878.) kada je vrijeme već dovoljno odmaklo da bi se problemi društva, shvaćanje nacije i naroda počela spoznavati i drugačije gledati negoli u doba apsolutizma kada je Bogović pisao svoju dramu. Ono što se proteže kroz niz Šenonih kritičkih osvrtâ, feljtona, predgovora pojedinim djelima, programskih članaka, beletrističkih ostvarenja, upravo je njegovo zastupanje ideje književnosti kao važnoga činioca u socijalno-prosvjetiteljskome i uopće odgojnome uzdizanju vrijednosti ideje "naroda" i "nacije". "Naroda" kao jedinstvene organske cjeline koja, bez obzira na klasne ili staleške razlike, i dalje stoji kao bitan preduvjet za prosperitet i održanje nacije.²⁷

Takav se Šenoin stav prema smislu i funkciji književnosti može uostalom iščitati već i iz njegova članka *Naša književnost*:

Već otprije spomenuh da nam knjiga ne djeluje na naš socijalni život kako bi trebalo. Ja mislim da je upravo u svem našem razvitku i pokretu socijalni moment najvažniji. Dok nam ne bude seljak obraženiji, dok se duh naroda ne uvriježi ne samo u svakom gradu, u svakom uredu i svakoj školi, već upravo i u obitelji koja je pravi temelj i narodnog i državnog života, dotle nema ni razgovora krepku, složenu narodnu životu! Zadaća osnažiti i utvrditi narodni život ide upravo popularnu, naučnu i zabavnu strukturu književnosti.²⁸

Te će se ideje o djelovanju „knjige“ na „narodni život“ nadalje pokazati osobito važnima za razumijevanje njegove *Seljačke bune*.

Kada bi netko danas krenuo pisati roman koji je August Šenoa napisao osvrnuvši se direktno na seljačku bunu postoji mogućnost da bi današnji standardni i današnji doživljaj tog događaja u potpunosti promijenio doživljaj čitanja tog djela. Slobodno se mogu izraziti kako je August Šenoa upravo roman *Seljačka buna* pisao

²⁷ Isto 4, str.218.

²⁸ Šenoa, A., *Naša književnost*, Glasonoša, Zagreb 1865.

u pravo vrijeme, na pravom mjestu i uz pravu čitateljsku publiku. Upravo u tom vremenu njegova pisanja radilo se o tekućim problemima društva koje se također formiralo u određenu modernu naciju. Prije svega, ovdje se misli na dugotrajne procese klasnog prerastanja dotadašnjih feudalnih u nove, građanske odnose. Upravo je zato Šenoa uhvatio savršeni trenutak i samo je još jače istaknuo potrebu za iskorištavanjem povijesne problematike u književnom stvaralaštvu.

7. SELJAČKA BUNA U DONJOJ STUBICI

Iako je potreban dugi niz godina da bi se nešto moglo smatrati poviješću, uvijek nam je drago kada je ta povijest uvrštena u baštinu i kada narod i dalje o njoj srkbi. Za početak valjalo bi spomenuti kako je čin *Seljačke bune* i dalje sačuvn na mjestu njenoga dešavanja. Radi se o malom mjestu Hrvatskom zagorju po imenu Donja Stubica. Uoči njene obljetnice i u spomen na Seljačku bunu, odnosno završnu bitku kod Stubice 9. veljače 1573. godine, u Donjoj Stubici održava se dvodnevna manifestacija Seljačka buna. Radi se o manifestaciji koja je svoj početak imala davne 2008. godine u organizaciji Družbe vitezova zlatnog kaleža iz Donje Stubice. Manifestacija prati događaje vezane uz Gupčevo puntanje seljaka te prikaz završne bitke uz sudjelovanje mnogobrojnih statista i članova udruga iz Hrvatske, Slovenije, Slovačke i Mađarske, što joj daje i karakter međunarodne manifestacije.

Manifestacija počinje „Puntanjem seljaka“. Ispred rodne kuće Matije Gupca okuplja se kmetsko vodstvo koje na čelu s Matijom Gupcem kreće prema Gupčevoj lipi. Tamo ih dočekuju nezadovoljni seljaci te započinje „puntanje kmetov“ tj. naoružavanje kmetova, puntara koji dižu Bunu.

Glavni događaj - „Bitka kod Stubice“, koja je sa statistima u srednjovjekovnim kostimima feudalaca i seljaka, naoružanim mačevima, topovima, vilama, kopljima i srpovima, vjerni prikaz završne bitke na stubičkom polju.²⁹

²⁹ Preuzeto s: <http://www.gupcev-kraj.hr/hr/seljacka-buna/>, 13.rujna 2017., 12:50

8. RADNJA ROMANA SELJAČKA BUNA

U samoj srži romana sačuvana je povijesna istina o krvavom sukobu između feudalaca i kmetova s početka 1573. godine, u kojem je seljačko stanovništvo skupo platilo slobodu od feudalaca. Seljačku bunu Šenoa je opisao kao pravednu borbu eksponiranih kmetova za slobodan život. U romanu se odvija više paralelnih radnji: sukob Heningovice i Tahija, nezadovoljstvo seljaka, ali i nesretna ljubav između Jane i Đure Mogaića, te ljubav Sofije Hening i Tome Milića.

Ono o čemu se ranije pisalo u ovom radu, Šenoa također nameće iznoseći ovaj roman. Kroz slikovite opise raskoši i nemoralna na dvorcu feudalca Tahyja, u njegovom bijelu prema seljacima, Šenoa je prikazao da su uzroci ustanka socijalne prirode. Već u predgovoru on govori o pouzdanim povijesnim izvorima prema kojima je pisao svoj roman, a sada ih uobličava u široke slike kroz koje je prikazao međusobne odnose između plemstva i seljaštva.

Tahy je seljacima otimao sve što su oni krvavim znojem zaradili. U današnje vrijeme nezamislivo je živjeti na način na koji su živjeli krajem 16. stoljeća. Ono što danas negujemo od njihove tradicije i običaja jesu plesovi. Folklorna tradicija svela se na nekolicinu manifestacija i folklorne plesove. Zanimljiva je i činjenica da se, točno u Zagorju, pleše dvorski ples Salonsko kolo koje potječe s plemićkih visina. Opet nam povijesna činjenica da su plemići uništavali naše seljake danas ne predstavlja puno jer negujemo tradiciju i jednih i drugih, zato što su dio naše povijesti.

9. BUNA TRAJE

Seljačka buna najbolji je i najvažniji povijesni roman Augusta Šenoa. Roman je to koji se pojavljuje 1878. godine, a neće biti na odmet spomenuti kako je Šenoa temu seljačke bune već iskoristio nekoliko godina ranije obradivši je u obliku povjestice. *Prokleta klijet* naziv je te podulje pjesme objavljene u *Vijencu* 1874. godine. Osnovni je njezin motiv opis tiranskog i neljudskog odnosa Franje Tahyja prema kmetovima, dok je završetak bune u Šenoinoj viziji optimističan:

[...] *I kako sunce doć će doba,
Zorolika i svjetla, nova,
Gdje povrh ljutog Taha groba
Siročad kliknut hoće ova:
...Seljak plemstvo ruku poda,
Svi ravni jesmo - svud sloboda!*³⁰

Tamo gdje završava *Prokleta klijet*, zapravo započinje njegov roman o buni. U samoj je srži romana sačuvana povijesna istina o krvavome sukobu između feudalaca i kmetova s početka 1573. godine u kojem je seljačko stanovništvo skupo platilo slobodu dobivenu od feudalaca. Seljačku je bunu Šenoa opisao kao pravednu borbu duboko eksplattiranih kmetova za slobodan život. U romanu se isprepliće nekoliko paralelnih radnji: sukob Heningovice i Tahija, nezadovoljstvo seljaka, ali i nesretna ljubav između Jane i Đure Mogaića te ljubav Sofije Hening i Tome Milića.

Kroz slikovite opise raskoši i nemoralna na dvorcu feudalca Tahyja, kroz prikazivanje njegova bijesna mahnitanja i zlostavljanja seljaka, Šenoa donosi uzroke ustanka smatrajući u skladu sa svojom već opisanom koncepcijom naroda "kao organske cjeline"³¹ seljačku pobunu posve opravdanom i nužno potrebnom:

Seljačka buna nije prosta gungula usijanih glava, nipošto, već pravedna borba puka za pravo i poštenje. Seljak se nije digo dok su mu otimali vola i kuću, seljak je planuo kad mu osramotiše ženu i kćer [...] Po tom dobiva buna veću etičniju cijenu, a seljaštvo izlazi opravdano pred svijet.

³⁰ Isto 7, str. 218.

³¹ Isto 11

U opisu povijesnih zbivanja Šenoa se, kako obavještava čitatelje u predgovoru, oslanja na pouzdane historiografske izvore:

Povijesti nijesam se iznevjerio. Nije mi toga ni trebalo. Sve su osobe u toj knjizi – pa i zadnji sluga – historične, svi užasni prizori, sva zlodjela krvnika su istinita, nipošto u kronici upisana, već po svjedocima pred sudom dokazana.³²

Međutim, isto se tako koristi i usmenim izvorima. Jedna od oblika usmene književnosti koji je uvrstio u svoj roman jest legenda o lijepoj Dori:

- Bilo je davno - prije moga djeda i pradjeda, da, prije. Sav muški rod pomro na Susjedu, samo je jedna djevojka ostala - Dora, zvali su je lijepom Dorom, jer je bila krasna kao bijeli snijeg i rumena jagoda, ali srce joj bilo zmijsko, krv grešna i, ako je spazila gdje god mladića, bio plemić, bio kmet, prigrabila ga je k sebi i držala svojim noktima, dok mu nije isisala krv, a poslije da joj sramota ne bude imala svjedoka, potajno ga otrovala [...] Al kad se god pojavi nov gospodar, kad god zaprijetite novi jadi, pojavi se u noći Dora blijeda, luda, i Dora plače i plače za svoje grijeha, iz srca joj se izvija zlatna zmija pa moli boga, da rastepe grad. Malo tko zna za ovu priču, znadu stari gospodari, ali taje priču od svijeta.³³

U ovom romanu možemo naići i na svjedočanstvo u svjedočanstvu:

- Sinko! Evo sam ti čitao burne prigode krvave seljačke bune. Svojom sam ih rukom zabilježio, kako mi ih očiti svjedoci dojavio, jer sam te žalosti vidio nijesam. Kad buknu nesreća, zađoh sa svojom ženom u taj gorski zakutak, da si ne kaljam ruku nevinom seljačkom krvi. U toj knjizi tapisaon je i ime Ilije Gregorića - tvoga oca, koji izgubi glavu.³⁴

Nadalje, osim što recipijent Šenoinih djela dobiva motivski sadržaj usmene forme, on lako uočava i "oblikovani prilog lirske pjesme i narodne pripovjetke."³⁵ Kekez navodi kako je upravo takav oblik usmene komunikacije bio pogodan za oblikovanje

³² Šenoa, A., *Seljačka buna*, Mladost, Zagreb 1980.

³³ Isto 18, str. 45.

³⁴ Isto 18, str. 381-382

³⁵ Kekez, J., *Prva hrvatska rečenica*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb 1988., str. 218.

realističnih scena, ocrtavanje likova, ali i njihovih postupaka.³⁶ Likovi doba o kojemu Šenoa govori u *Seljačkoj buni* jesu realni likovi. Povijesni kontekst jest upravo onakav kakvim ga je predstavio u romanu stoga se podrazumijeva i da likovi prate njegov tijek. Likovi se ponašaju prema "zahtjevima svakodnevice, pa će teme i motivi zahtijevati primjenu raznih poslovice, zakletava, kletava, metafora i sličnoga."³⁷ Evo par primjera iz djela:

Eto, drago mi je da se gospodin Andrija dozvao pameti malo kasno [...] ³⁸

Okrenite vreću na ovu ili onu stranu, ni zrna dobrote iz nje istresti nećete ³⁹

Mađarski miši našu slaninu glođu ⁴⁰

Riječ je: ide vrag po svoje ⁴¹

³⁶ Isto 20, str. 218.

³⁷ Isto 20, str. 218.

³⁸ Isto 18, str. 8.

³⁹ Isto 18, str. 40.

⁴⁰ Isto 18, str. 125.

⁴¹ Isto 18, str. 250

10. ZAKLJUČAK

Najznačajnije ime hrvatske književnosti 19. stoljeća svakako je August Šenoa. U godinama kada se javlja njegove su prvotne književne preokupacije usmjerene prema problemima u narodnome životu i s toga ne čudi činjenica da je elemente narodnih predaja utkivao u sadržaj svojih povijesnih romana, a poglavito *Seljačke bune* koja pripada središnjem djelu ovoga završnoga rada. Držao je da je glavni zadatak pisaca da opisuje život i probleme svoga vremena odmičući se od šablonskog opisivanja ljudi, od praznoga fabuliranja. Uzori prema kojima se trebala razvijati hrvatska književnost djela su ruskih realista Gogolja i Turgenjeva. Šenoa je među prvima oformio jezično-stilski kanon dosljedno se opredjeljujući za standardni oblik štokavskoga književnog jezika. Dotadašnja je jezična postignuća hrvatskih jezikoslovaca praktički primjenjivao u svojim književnim djelima oslušujući i govor puka tako da je nerijetko štokavizirao elemente kajkavskog književnog jezika. Sve je to dovelo do toga da je Šenoa stvorio svoj originalni književni jezik pridržavajući se novoštokavskog standarda. Time je izravno utjecao na građansko čitateljstvo koje je počelo prihvaćati njegov tip urbanog govora u svakodnevnoj komunikaciji. Uz jezik kao glavnu odrednicu književnosti i tadašnje kulture otvarao je i nove perspektive u smislu novih tema te utjecao na većinu hrvatskih realista. Svoje je poglede na književnost branio u teorijskim člancima, književnim kritikama, ali ponajviše u svojim vlastitim djelima.

U hrvatskoj je književnosti afirmirao roman i stvorio čitateljsku publiku. „U paradigmi povijesnog romana što ju je on stvorio“, naglasit će Dragošić, „prepoznat je umjetnički oblik u kojemu su najjasnije došle do izražaja nacionalne aspiracije, ideologemi, kolektivni mitovi i etičke dileme čitave zajednice.“⁴² Povijesni se roman u potpunosti idealno uklopio u očekivanja mlade, domaće građanske klase zbog toga što je spajao nacionalnu i socijalnu komponentu te idealizirao određene segmente prošlosti u duhu romantizma. Šenoin je odnos prema povijesti nadasve objektivistički jer je cijelo razdoblje u kojem on djeluje obilježen duhom historicizma i empirizma. „I dosljedan kronološki raspored građe u njegovim djelima u skladu je s koncepcijom historicističke pedanterije, jer simulira neporemetivi tijek povijesnog vremena.“⁴³

⁴²Dragošić, H., *Crna kraljica*, ŠK, Zagreb 1993., str. 7.

⁴³ Isto 21, str. 15-16.

Spominju se točne vremenske i prostorne odrednice koje dodatno povećavaju dojam autentičnosti omogućujući preciznu orijentaciju čitatelju. Njegova djela na mnogim mjestima poprimaju formu kronike baš zbog naglašenog inzistiranja na povijesnim činjenicama i dokumentarnoj građi.

U Šenoinim povijesnim romanima očituje se vjera u smislenost povijesnih zbivanja. "Povijest za njega", komentira stoga Dragošić, „nije tek suma slučajnosti i besciljnog događanja nego svrhovito kretanje prema progresu, tj. ostvarenju kolektivnih ideala.“⁴⁴ Njegovi romani naglašeno su didaktički jer upozoravaju na posljedice koje mogu nastati gubitkom sloge, jedinstva i socijalne ravnoteže. Bitke između Griča i Kaptola, spletke tuđinaca, socijalni nemiri i borba stranaka za tuđu vlast ukazuju na rješavanje sadašnjih problema jer je poruka uvijek ista, a ta je vjera u snagu zajedništva.

Roman *Seljačka Buna* pisani je dokaz kako usmena književnost može stvoriti svevremensko pisano djelo. Usmenoknjiževna tradicija ne zamire, već se nadograđuje i zanimanje za komparativno proučavanje usmenog i pisanog stvaralaštva još uvijek postoji. Ako uzimamo u obzir da se pisana književnost temelji na usmenoj tada možemo zaključiti da se hrvatska pisana književnost "oblikovala jednim dijelom preko vlastitih tradicionalnih sadržaja, a djelomice preko vanjskih poticaja."⁴⁵

Usmena tradicija danas se čuva kroz niz poslovice, zagonetaka, pjesama, ali i kroz nebrojeno puno povijesnih romana koji su temeljeni na stvarnim događajima i povijesnim dokumentacijama. Građa koju možemo pronaći u pisanom tekstu potrebno je očuvati. Nekada je temelj pisanoj bila usmena književnost, a danas na temelju pismene mi možemo očuvati usmenu tradiciju. *Seljačka Buna* živeći je dokaz o kojem se i danas danas govori, i koji i dan danas živi. BUNA TRAJE!⁴⁶

⁴⁴ Isto 28, str. 18

⁴⁵ Isto 21, str. 5

⁴⁶ Uslik "Buna traje!" poznat je u Hrvatskom zagorju kao jedan od obilježja Seljačke Bune i manifestacije koja se u njeno ime održava

11. LITERATURA

1. Banov, E., "Utjecaj usmenoknjiževnih tekstova na stvaralaštvo Augusta Šenoa", *Riječ*, Rijeka, god.4., sv.2., 1998., str. 105-115
2. Bošković - Stulli, M., "Odnos kmeta i feudalca u hrvatskim usmenim predajama", *Radovi V*, Institut za hrvatsku povijest, Zagreb, 1973., str. 309-325
3. Dragošić, H., *Crna kraljica*, ŠK, Zagreb, 1993.
4. Frangeš, I., "Seljačka buna kao hrvatski književni motiv", *Forum*, Zagreb, 1974.
5. Kekez, J., *Prva hrvatska rečenica*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1988., str. 203-227
6. Nemeč, K., *Povijest hrvatskog romana: od početka do kraja 19. stoljeća*, Znanje, Zagreb, 1999.
7. Nemeč, K., "Šenoina koncepcija povijesnog romana", *Umjetnost riječi*, br.2, Zagreb, 1992., travanj-lipanj, str. 155-165
8. Šenoa, A., "Naša književnost", *Glasonoša*, Beč, 1875., http://www.matica.hr/media/uploads/knjige/%C5%A1enoa_shk_iii_i_iv./%C5%A0enoa%20IV%20019.pdf, posjećeno: 14.rujna 2017.
9. Šenoa, A., *Seljačka buna*, Mladost, Zagreb, 1980.
10. Šicel, M., "Tema Seljačke Bune u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća", *Radovi V*, Institut za hrvatsku povijest, Zagreb, 1973., str. 215-226
11. Živančević, M., Frangeš, I., *Povijest hrvatske književnosti*, 4. dio, Liber, Zagreb, 1975.

12. SAŽETAK

Ovaj završni rad bavi se temom povijesnog romana jednog od najboljih pisaca koji je cijelog sebe unio u pisanje svog djela. Povijesno obilježen, roman je protež ljudskom borbom, nadom, željom za boljim sutra. Ovaj povijesni roman više nije materija povijesti i činjenica, ali je bezvremenska kreacija koju generacije trebaju čuvati i prenositi u budućnost.

Roman Seljačka buna dokaz je kako usmena književnost može stvoriti bezvremensko napisano djelo. Možemo zaključiti da je ovaj roman temeljen na usmenoj književnosti te da je jednim dijelom oblikovan preko vlastitih tradicionalnih sadržaja, a djelomice preko vanjskih poticaja.

13. SUMMERY

This final work is dealing with the theme of the historical novel of one of the best Croatian writers who has entered every bit of their battle into writing their works. Roman is the one who is crying with his own roots by struggle, desire, hope, bitterness, happiness, enthusiasm, an impetus for a better tomorrow and a better nation. This historical novel is no longer just a matter of history and fact but it is a timeless creation that all generations can keep and transmit in the future.

Roman Seljacka Buna is a proof of how oral literature can create a timely written work. The usenetic tradition is not overwhelming, but is being upgraded, and the interest in comparative study of oral and written creativity is still there. If we consider that literary literature is based on oral, then we can conclude that Croatian literature has been shaped partly by its own traditional content, and partly by external stimuli.